

**Dossiers
del Tercer
Sector**

núm. 18
abril 2012

Cap a un nou model de finançament del Tercer Sector

En conveni amb:

1. El finançament del Tercer Sector, un assumpte pendent

Les entitats del Tercer Sector Social duen a terme una feina cabdal per a la cohesió i la inclusió social en el nostre país. El Tercer Sector actua com a defensor dels drets dels col·lectius més vulnerables, com a prestador de serveis destinats a satisfer les necessitats de les persones més desprotegides i acaba representant, moltes vegades, l'última xarxa de protecció social. A Catalunya¹, el Tercer Sector agrupa 7.500 entitats que donen feina a 100.000 persones, compten amb prop de 250.000 persones voluntàries, presten serveis a un total de 1.700.000 persones i generen un volum econòmic que representa el 2,8% del PIB català. Unes xifres que creixen encara més en el conjunt de l'Estat², on el Tercer Sector està conformat per 29.000 entitats que compten amb 500.000 treballadors i treballadores, 900.000 persones voluntàries, amb serveis prestats a més de 5 milions de persones i un volum econòmic que representa l'1'7% del total del PIB d'Espanya.

Malgrat aquestes xifres, l'acció del Tercer Sector es troba tant a Catalunya com a Espanya amb un obstacle que dificulta molt el funcionament de les entitats: el finançament. I és que el model de finançament existent al Tercer Sector no s'adequa avui dia a la realitat, les necessitats i la funció social que totes aquestes entitats sense ànim de lucre realitzen. Segons dades de l'Anuario del Tercer Sector en España 2010, les entitats del Tercer Sector es financen de la següent manera: un 61,3% dels seus recursos provenen de les Administracions Públiques, un 23,9% de vies privades mentre que el 14,8% restant procedeix de fonts pròpies. Són xifres que no difereixen sobre els percentatges existents a altres països de la Unió Europea.

Pel que fa al finançament públic, el 48,9% procedeix de les Comunitats Autònomes, mentre que els fons procedents de l'Estat es queden en el 15,5% i els d'ajuntaments signifiquen el 18,7% del total. La resta el completen amb un 8,9% les diputacions provincials, un 5'5% la Unió Europea i un 2,5% altres institucions.

D'aquests recursos públics el 16'5% provenen de la via de contractació (és a dir, accés a concursos públics), el 44,5% de subvencions i el 39% de convenis, molts dels quals són tan sols una fórmula per concretar les subvencions i tenen una periodicitat anual o inferior.

És interessant observar també amb quina fórmula arriben els recursos públics però tenint en compte només les entitats socials catalanes. Segons l'Anuari del Tercer Sector Social del 2009, el 65'6% procedeixen de subvencions, el 19,8% de convenis i el 12,8% per la via de contractació. S'observa, doncs, un major predomini de les subvencions en el cas de Catalunya.

La prevalença del finançament públic de les entitats del Tercer Sector s'explica degut a la pròpia naturalesa de les actuacions que duen a terme les entitats. Com s'ha dit, la feina de les entitats socials no lucratives és una contribució indispensable per a la cohesió social i la inclusió d'aquelles persones més vulnerables. Les entitats, doncs, juguen un paper que teòricament correspon a les administracions. Les entitats no lucratives aporten, a més, un valor afegit respecte altres entitats privades perquè no busquen el benefici econòmic sinó el benefici de les persones destinatàries dels serveis.

¹ Anuari del Tercer Sector Social de Catalunya 2009.

² Anuario del Tercer Sector en España 2010.

Les dificultats de finançament del Tercer Sector s'expliquen pel sistema pel qual les administracions públiques financen les entitats. Un sistema que és inadequat, insuficient i obsolet i que suposa un autèntic entrebanc pel desenvolupament del sector. Actualment aquest sistema genera inconvenients com ara el curt termini de les subvencions i convocatòries anuals, que provoquen una falta d'estabilitat que no permet desenvolupar correctament els projectes i no en garanteix la seva continuïtat. D'altra banda, el sistema es caracteritza també per la seva precarietat i per un excessiu control administratiu que no permet valorar de manera eficaç els programes. A més a més, les entitats del Tercer Sector compten amb una fiscalitat perjudicial i amb greuges comparatius en qüestions com ara l'accés a la contractació pública o al crèdit bancari.

Tot plegat, i més en l'actual context de crisi econòmica, fa necessari crear un nou model de finançament per a les entitats socials que permeti que aquestes puguin seguir exercint la seva funció inclusiva. En aquest sentit, la Taula del Tercer Sector fa temps que reivindica configurar nous mecanismes de finançament que tinguin en compte les especificitats del Tercer Sector i que contribueixin a fer més estable i sostenible la feina que porten a terme les entitats.

Aquest dossier recull els principals reptes en matèria de finançament i les principals demandes del Tercer Sector en aquesta temàtica. Per fer-ho s'organitza en els següents apartats: 1.Subvencions, 2.Fiscalitat, 3.Contractació pública, 4.El 0,7% de l'IRPF, 5.Concerts i convenis, i 6.Deute de les administracions i accés al crèdit.

2. Subvencions

Com s'ha esmentat anteriorment, una part important dels recursos per via pública que reben les entitats socials arriben a través de subvencions. Les subvencions es regulen amb la Llei 38/2003, General de Subvencions, aprovada el 2003. Fins al moment aquesta llei s'ha aplicat de manera molt heterogènia (segons l'administració que dona la subvenció) i ha acabat significat més traves que no pas facilitats, amb un augment de la complexitat dels processos administratius i una restricció de les formes de cooperació estables i duradores.

La manera com s'ha aplicat la llei ha fet que la relació entre les entitats i les administracions es redueixi moltes vegades a un simple i exigent control dels procediments administratius d'accés i justificació de les subvencions. Això impedeix crear una manera de treballar conjunta, on els objectius de les dues parts siguin comuns i on es busqui la satisfacció de les persones destinatàries i no només el control de la despesa. A més, l'actual complexitat burocràtica suposa sovint una barrera per aquelles entitats més petites, degut a que redueix l'eficiència i fa augmentar les despeses.

Aquestes dificultats burocràtiques es reflecteixen en una sèrie de limitacions concretes:

- La justificació de les subvencions incrementa les despeses administratives.
- La llei no preveu poder incloure com a norma habitual partides de despeses corrents ni de funcionament ordinari.
- En els casos de cofinançament de l'activitat no es preveu la possibilitat de fer una justificació única.

- Quan part de l'activitat es finança amb recursos propis, s'exigeix la justificació de la totalitat de l'activitat amb factures originals.
- El mecanisme de subvencions anuals no permet mantenir el desenvolupament de les activitats de manera continuada.
- No inclou la obligatorietat d'establir terminis de pagament ni tampoc preveu el pagament anticipat.
- El règim de sancions i infraccions administratives és inadequat i, en ocasions, desproporcionat.

Davant d'aquesta situació, i per tal de millorar l'aplicació de la llei sense necessitat de canviar-la, la Taula del Tercer Sector ha presentat recentment el document *Propostes per a la millora dels procediments d'adjudicació de subvencions de les Administracions Públiques en l'àmbit de l'atenció a les persones*. Les propostes són les següents:

- Justificació només de l'import subvencionat i aportació d'una declaració responsable per l'import no subvencionat.
- Pagament de tot l'import de la subvenció a l'inici del projecte.
- Fixació en les bases de terminis de pagament i acceptació dels costos financers (quan l'entitat hagi d'avançar part o la totalitat de l'import de la subvenció) entre les despeses subvencionades.
- Acceptació d'un mínim del 10% de despeses indirectes (despeses corrents, de personal i de funcionament ordinari) i que no calgui justificar-les.
- Import de la subvenció que cobreixi com a mínim el 80% del pressupost del projecte.
- Convocar subvencions pluriennals per a les activitats i serveis amb continuïtat.
- Convocatòria com a màxim al febrer i resolució com a màxim a l'abril per a les subvencions (pluriennals o anuals) destinades a serveis a les persones i que afecten a estructures de personal.
- Simplificació dels processos en una mateixa administració homogeneïtzant els criteris de les convocatòries, integrant en una única convocatòria totes les subvencions relacionades amb els serveis a les persones i creant un sistema centralitzat d'identificació, ajut i gestió de subvencions.
- Incorporació de tots els requeriments en les bases de les convocatòries.
- Justificació econòmica mitjançant auditoria o bé una relació de factures, sense exigència de presentar factures originals o còpies.
- Permetre que una part del cofinançament del projecte sigui en espècies (cessió de locals, col·laboracions de personal...) d'acord amb el seu valor de mercat.
- Incrementar les subvencions de concessió directa.

A banda d'aquestes millores que serien possibles amb la Llei de Subvencions vigent, totes les plataformes i federacions del Tercer Sector a Espanya, entre les quals la Taula del Tercer Sector Social de Catalunya, vénen reclamant una reforma d'aquesta llei de l'any 2003. Perquè es tracta d'una llei que fou plantejada i aprovada per a grans subvencions a societats mercantils, sense tenir en compte les especificitats de les entitats socials ni les característiques de les subvencions mitjanes o petites. En la pràctica aquesta llei ha restringit o pràcticament eliminat la possibilitat d'establir convenis de llarga durada amb les entitats socials, com havien existit anteriorment, i ha introduït una complexitat excessiva en els procediments i la justificació econòmica, amb alguns requisits que són il·lògics, costosos i difícils de complir.

Per això les organitzacions del Tercer Sector reclamen una reforma de la Llei de Subvencions o bé la seva adaptació a la realitat del sector per mitjà d'un Decret. Aquesta reforma o adaptació hauria d'introduir canvis com els següents:

- Atorgar validesa justificatòria a les auditories i als llistats comptables
- Incrementar fins a un 20% les despeses que poden ser transferides d'una partida a una altra sense permís previ
- Acceptar un sistema de justificació única quan hi hagi més d'un finançador públic
- Limitar l'aportació de factures originals a la part subvencionada
- Preveure un sistema de justificació de despeses en espècie
- Ampliar les possibilitats d'esmena d'errors en cas d'inspecció
- Establir requisits de terminis de pagament, així com l'obligatorietat del pagament per anticipat total o parcial de la subvenció
- Establir com a norma un percentatge de despeses indirectes d'almenys el 10%
- Eliminar el 25% de recàrrec en cas de reintegrament de la subvenció

3. Fiscalitat

En l'apartat de la fiscalitat, les entitats socials arrossegueu des de fa temps un greu perjudici en relació a l'IVA (Impost del Valor Afegit). La Llei 37/1992, de l'impost sobre el valor afegit determina que, complint una sèrie de condicions, les entitats que desenvolupen activitats d'atenció a les persones queden exemptes d'aquest impost. El que es va fer buscant un efecte afavoridor acaba suposant el contrari perquè d'aquesta manera les entitats socials no tenen dret a deduir l'IVA suportat en les seves adquisicions de béns i són tractades com a consumidors finals. Com que les entitats no cobren els seus serveis a les persones beneficiàries no poden traslladar a aquestes l'IVA i s'acaba produint un sobrecost en el compte de resultats que genera un clar desavantatge comparatiu amb altres entitats i empreses.

Les quantitats que genera aquest sobrecost que les entitats es veuen obligades a internalitzar són tan elevades que, per fer-se'n una idea de la seva dimensió, suposen més del triple dels recursos que les entitats socials reben anualment a Espanya a través de la casella del 0,7 % de

l'IRPF per a finalitats socials. Segons un càlcul fet per la Taula del Tercer Sector l'any 2010, l'IVA suportat per les entitats socials catalanes se situava en 187 M€ anuals, i en el conjunt de l'Estat espanyol sumaven 668 M€ anuals. La normativa actual fa que quan una administració concedeix una subvenció s'hagi de retornar el 18% una altra vegada a l'administració mitjançant l'IVA. O bé que quan un ciutadà fa una donació a una entitat no lucrativa de caràcter social, el 18% de l'import donat es destini a pagar l'IVA. Tot plegat repercuteix en les persones beneficiàries de les activitats socials, a les quals acaben arribant menys recursos dels inicialment esperats. És a dir, l'IVA acaba suposant un cost per a les persones destinatàries dels serveis.

A part d'aquest sobrecost, l'IVA representa un altre gran desavantatge competitiu per a les entitats socials que participen en la contractació pública degut a la pràctica generalitzada de comparar els preus de les diverses ofertes que concorren en un concurs públic sense IVA, i no amb l'IVA inclòs, com s'havia fet fins l'entrada en vigor de la Llei de Contractes del Sector Públic (LCSP 30/2007).

En comparar els preus d'una oferta per prestar un servei públic sense considerar l'IVA, les entitats no lucratives que han estat declarades exemptes d'aquest impost han de suportar un sobrecost, el de l'IVA suportat que no poden deduir-se, que les empreses mercantils no tenen. Aquest major cost que suporten per l'IVA les entitats socials, comporta que el preu dels serveis que ofereixen sigui superior al de les empreses, que no tenen aquest sobrecost. A més, es produeix la paradoxa que el cost final que en pagarà l'Administració serà superior si l'oferta guanyadora és d'una empresa mercantil, perquè en la factura hi acabarà afegint el cost de l'IVA que no fou tingut en compte en el moment de l'adjudicació.

La situació d'aquesta anomalia és una qüestió que preocupa al Tercer Sector ja que les conseqüències negatives són evidents i generalitzades. Per això, la Taula reivindica solucions i ha publicat els darrers anys diversos documents, com ara el dossier *L'IVA i les entitats socials*, que tracten aquest fenomen i hi proposen solucions.

Pel que fa al desavantatge de les entitats en la contractació pública la solució és més aviat senzilla. Consisteix en passar a presentar les ofertes amb el preu final (amb l'IVA inclòs) per tal de poder competir en igualtat d'oportunitats. Per alguns experts aquest canvi de pràctica es podria fer amb la llei actual, perquè no és explícita en aquest punt i, per tant, es podria interpretar d'una altra manera de com s'està fent. Per a d'altres experts, però, caldria modificar la Llei de contractes per solucionar-ho. La modificació de la Llei de contractes en aquest punt ha estat assumida i acceptada per la major part dels partits polítics, que han reconegut la discriminació que pateix el Tercer Sector en els concursos públics per aquest motiu. Fins i tot els darrers anys tant el Parlament català, com el Congrés i el Senat espanyols, han aprovat resolucions instant el govern espanyol a reformar la llei per solucionar aquesta qüestió, però sense resultats fins avui.

D'altra banda, la solució al problema de l'IVA suportat no deduïble és més complicada perquè es tracta d'una qüestió de dimensió comunitària, que afecta a les entitats no lucratives dels diversos estats de la Unió Europea.

Tot i així, la Taula proposa solucions com ara l'aplicació d'un tipus d'IVA del 0% per a les entitats de caràcter social, o en el seu defecte d'un tipus el més reduït possible. Això igualaria les entitats exemptes amb les altres en el resultat, i en els concursos públics equipararia els preus dels licitadors exemptes i no exemptes.

D'altra banda, es podrien adoptar fórmules com la que va posar en pràctica fa uns anys el govern de Dinamarca, que consisteix en la compensació a través d'un sistema de subvencions d'una part de l'IVA que les entitats no poden deduir.

4. Contractació pública

Com s'ha mencionat en l'apartat anterior, un dels entrebancs del finançament del Tercer Sector Social es troba en les fórmules de contractació pública de serveis. Cada vegada més, les administracions opten per concedir la prestació de serveis socials mitjançant concursos als quals tot tipus d'entitats i empreses s'hi poden presentar.

En aquest escenari, el Tercer Sector vol mantenir un paper protagonista en la prestació de serveis públics d'atenció a les persones. De fet, l'actual marc legal reconeix el paper cabdal de les entitats del sector en aquesta matèria. Sovint, però, quan els serveis surten a concurs els procediments que s'utilitzen per decidir a qui s'adjudiquen només es basen en criteris econòmics, propis d'una lògica de mercat que no té en compte altra mena de consideracions i que no para atenció al valor afegit de les entitats socials.

És per això que la Taula del Tercer Sector ha vingut defensant la introducció de clàusules socials en els processos de contractació pública, per tal de que a part del preu també es mesurin els valors diferencials que aporten les entitats no lucratives. Es tracta que les administracions tinguin en compte criteris com ara la satisfacció de les persones receptors del servei o la creació d'ocupació entre col·lectius vulnerables, entre d'altres, a l'hora de procedir en les contractacions. Les demandes de la Taula s'han recollit en els volums 1r i 2n de la publicació *El valor afegit del Tercer Sector en la prestació de serveis públics. Guia pràctica de clàusules socials en la contractació pública de serveis socials i d'atenció a les persones*.

En el primer volum d'aquests documents s'hi detallen 34 indicadors proposats per esdevenir una eina d'avaluació integral que mesuri el valor afegit que l'activitat de les entitats del Tercer Sector Social aporta a les persones, la societat i les mateixes organitzacions. Els indicadors són, doncs, una eina per objectivar el valor afegit de les entitats no lucratives.

També s'hi explica la proposta d'introduir sis clàusules socials a tenir en compte en la contractació dels serveis socials per part de les administracions. Són les següents:

1. Ajustament dels serveis a les necessitats dels grups receptors
2. Afavoriment de la qualitat en l'ocupació
3. Promoció de l'ocupació de determinats grups
4. Proximitat a la comunitat local
5. Inclusió de beneficis a la societat
6. Promoció de la participació

A més a més, la Taula ha elaborat també sis plecs tipus de clàusules administratives generals i particulars, i instruccions per a la inclusió de clàusules socials per als diferents contractes administratius i privats de les corporacions locals. Aquests plecs tipus, recollits en el segon

volum d'*El valor afegit del Tercer Sector en la prestació de serveis públics*, s'adeqüen als següents serveis:

- Serveis d'atenció domiciliària municipal (SAD)
- Serveis de suport als serveis socials bàsics municipals
- Gestió de centres residencials d'acció educativa (CRAE)
- Gestió de residències assistides i centres de dia per a gent gran
- Serveis d'inserció laboral
- Gestió de centres residencials per a persones amb discapacitat física

Finalment, en la problemàtica de la contractació pública la Taula també reclama, com s'explica en l'apartat anterior, que els preus oferts per part de les entitats i empreses es valorin comptant l'IVA, per tal de garantir la igualtat d'oportunitats entre les entitats no lucratives i les empreses mercantils.

5. El 0,7% de l'IRPF

Una de les qüestions més polèmiques del finançament de les entitats no lucratives i que més reivindicacions ha generat al Tercer Sector català és la gestió dels recursos que l'Estat obté a través de la casella de la declaració de la renda que destina fons a programes socials. L'anomenada casella del 0'7% és una aportació voluntària que cada ciutadà pot triar o no, a través de la qual el 0'7% dels diners recaptats per l'impost de l'IRPF van a parar, a través d'una convocatòria anual de subvencions, a les entitats del Tercer Sector per dur a terme diferents programes. Aquest instrument és una de les vies més importants de finançament de les entitats socials a Espanya.

L'escenari català té particularitats importants pel que fa aquesta qüestió. La Taula ha denunciat en repetides ocasions la situació injusta que viuen les entitats no lucratives catalanes alhora d'accedir al repartiment dels fons recaptats a través d'aquesta casella. Això és el que recull el dossier *La reforma de l'assignació de l'IRPF per a fins socials*, editat per la Taula del Tercer Sector. I és que hi ha una gran desigualtat entre els diners que Catalunya, a través de la recaptació dels seus ciutadans, aporta en concepte d'aquesta casella en relació als diners que acaben retornant al territori català en forma de programes socials. En els últims anys, Catalunya ha rebut tan sols al voltant del 14% del total dels fons distribuïts per a entitats socials malgrat que l'aportació catalana d'aquest impost sobre el total d'Espanya se situa prop del 25% i el percentatge de població de Catalunya sobre el total d'Espanya és del 19% (tenint en compte que Euskadi i Navarra no participen en el sistema).

A banda d'això, el Tercer Sector català també reclama que sigui la Generalitat qui distribueixi els diners entre les entitats catalanes i no el Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat, com ha estat fins ara. Aquesta demanda es basa en les competències exclusives que les comunitats autònomes tenen en matèria de polítiques socials, tal com reconeix la Constitució espanyola. Recentment, però, s'han produït esdeveniments importants que podrien solucionar aquesta anomalia. El passat desembre del 2011 el Tribunal Suprem va donar la raó a la Generalitat de Catalunya, que el 2008 havia presentat un recurs que reclamava poder gestionar els diners de

la casella per a finalitats socials de la declaració de la renda. A aquesta sentència se li ha de sumar una altra del Tribunal Constitucional, de novembre de 2011, que en termes semblants a la del Suprem també dóna la raó a la Generalitat en relació a les convocatòries del Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat.

Després d'aquestes sentències, tant la Generalitat com la Taula del Tercer Sector han exigint al Govern espanyol que compleixi amb les obligacions reconegudes pels tribunals i traspassi a Catalunya la gestió d'aquests recursos, tal i com van mostrar el passat mes de març en una roda de premsa conjunta en la que el conseller de Benestar Social i Família, Josep Lluís Cleries, va anunciar la presentació d'un nou requeriment i un nou recurs judicial si l'Estat no respecta les decisions judicials quan es presenti la propera convocatòria de subvencions a través dels fons del 0,7% de l'IRPF.

En aquest sentit, la Taula considera que les sentències són un pas endavant importantíssim en la reivindicació històrica de la gestió des de Catalunya dels fons del 0,7% de l'IRPF. A part del reconeixement de les competències exclusives en polítiques socials, la Taula espera que aquestes sentències tornin a posar sobre la taula el greuge que hi ha sobre la desigualtat entre l'aportació econòmica de Catalunya i els diners que acaben retornant per tal d'aconseguir un repartiment més just i equitatiu. A part d'això, es confia que la gestió des de Catalunya porti més transparència i criteris més objectius alhora de distribuir els recursos entre les diverses entitats, canviant un sistema que fins ara s'ha caracteritzat per la seva opacitat.

6. Concerts i convenis

Pel que fa a la relació entre les entitats no lucratives i les administracions en la prestació de serveis socials, un altre dels assumptes pendents que hi ha sobre la taula és el referent als règims de concertació i les fórmules dels convenis que s'estableixen entre les dues parts. El Tercer Sector entén que la situació actual en aquesta matèria no és ni molt menys òptima i reclama poder exportar als serveis socials altres models que ja fa temps que s'utilitzen en sectors com ara l'educació o la sanitat.

Per exemple, en el sector educatiu les lleis específiques existents han possibilitat que la iniciativa privada (lucrativa o no) pugui col·laborar amb l'administració pública en un marc estable i un finançament adequat. També en la sanitat s'ha permès que hospitals generals del sector privat es vinculin al sistema públic de salut a través de la realització de convenis singulars.

En matèria de serveis socials, però, no hi ha previstos concerts específics com els que sí que hi ha en educació i sanitat. La falta de concerts i convenis més estables se supleix amb subvencions, un sistema que sovint no permet desenvolupar projectes amb la màxima qualitat i garantia degut a que no cobreixen la totalitat dels costos i que tenen una durada curta i limitada. Poder establir un marc adient per acordar fórmules de concertació o convenis-programa permetria a les entitats treballar amb molt més marge de temps degut a la duració plurianual d'aquesta mena d'acords. Moltes de les actuacions socials que duen a terme les entitats no lucratives necessiten una intervenció continuada i duradora per aconseguir els resultats desitjats.

En aquest sentit, el Tercer Sector reclama que les prestacions de serveis socials es facin cada vegada més a través de concerts i convenis que no pas mitjançant subvencions. Aquestes fórmules creen un marc de treball en el qual les entitats i les administracions poden treballar

de manera conjunta, desenvolupant un mateix projecte i fixant objectius assolibles a més llarg termini.

Un bon exemple d'aquests efectes positius es troba en els programes que deriven dels Fons Estructurals de la Unió Europea (FEDER, FEADER, FSE, AECT). Com que els pressupostos de la UE es planifiquen de manera plurianual, aquests fons es concreten en un reglament que té vigència durant set anys i amb un període de durada que pot arribar fins els deu. Aquest sistema permet que les entitats que gestionen programes finançats per fons europeus puguin treballar a llarg termini i establir fórmules de cooperació més avançades.

A Catalunya, el règim de concertació de serveis socials està contemplat en l'article 70 Llei 12/2007, de Serveis Socials, que encara no s'ha desenvolupat reglamentàriament. La Taula està treballant en una proposta de desplegament i concreció reglamentària d'aquest article de la llei catalana, que li permeti a la Generalitat de dotar-se d'un sistema de concertació de serveis socials que tingui en compte les especificitats de les entitats del Tercer Sector. I concretament es fixa en la Llei 12/2008, de Serveis Socials del País Basc com un model apropiat. La normativa basca estableix una preferència per la concertació de serveis de les entitats del tercer sector en relació a la resta d'entitats prestadores de serveis socials, especialment les de naturalesa comercial. La mateixa llei estableix també una preferència per aquelles entitats que compleixin amb determinats requisits que demostrin indicadors de valor afegit de caràcter social semblants als que va proposar la Taula del Tercer Sector en les seva guia de clàusules socials.

7. Deute de les administracions i accés al crèdit

Un dels problemes de finançament més greus al qual s'enfronten avui dia les entitats socials és el deute multimilionari que les administracions tenen amb elles. El passat febrer del 2012 la Taula del Tercer Sector i la Confederació d'Associacions Empresariales del Tercer Sector Social d'Atenció a les Persones de Catalunya van fer una roda de premsa conjunta per denunciar una situació que està ocasionant greus perjudicis a les entitats socials catalanes. En data de l'1 de febrer del 2012, el conjunt d'administracions públiques devien prop de 900 milions d'euros a les entitats catalanes del Tercer Sector Social. D'aquest deute, el 79% corresponia a la Generalitat, el 17% a administracions locals i el 4% restant a administracions no catalanes. Es tracta d'un volum de deute molt elevat i, com a exemple, cal dir que és equiparable al deute que suporten els ajuntaments catalans respecte la Generalitat.

El deute de les administracions amb les entitats socials catalanes, segons l'estudi fet per la Taula, es basa en uns terminis de pagament que oscil·len entre els 30 dies i els 2 anys, segons la modalitat de pagament, i que tenen una mitjana de 180 dies. Una xifra molt allunyada dels objectius de la legislació sobre morositat del govern espanyol. Entre les modalitats de pagament són les subvencions les que contribueixen a agreujar més aquesta situació perquè la pròpia llei de subvencions no obliga a establir un termini de pagament a les administracions.

L'empitjorament de la crisi econòmica ha fet que el deute de les administracions hagi arribat a límits tan elevats. Lògicament, aquests impagaments suposen conseqüències visibles per a les entitats socials, que a Catalunya ocupen a més de 100.000 professionals. Segons una enquesta realitzada el desembre del 2011 entre les entitats del Tercer Sector Social català, el 33% d'aquestes havia hagut d'endarrerir el pagament de les nòmines alguna vegada mentre que l'11% de les entitats reconeixia que sovint no podia pagar les nòmines amb puntualitat.

D'altra banda, el deute de les administracions comporta altres conseqüències com ara el cost financer que actualment han de suportar les entitats. El deute de prop de 900 milions d'euros repercuteix sobre el conjunt de les entitats socials catalanes en un cost financer estimat d'almenys 100 milions d'euros (1,83% del seu pressupost total).

Aquest alt cost financer les entitats l'han d'assumir amb recursos propis (fons social, préstecs personals, etc.) i amb fórmules diverses de finançament extern (línies de crèdit, descompte d'efecte i bestreta de crèdits, confirming, etc.). Aquesta despesa extra s'acaba emportant un volum de recursos significatiu que no podrà ser destinat als programes socials i a les persones destinatàries, malgrat que les necessitats socials són cada vegada més alarmants.

Davant d'aquesta delicada situació, la Taula i la Confederació del Tercer Sector es van adreçar per carta al conseller d'Economia i Coneixement, Andreu Mas-Colell, per demanar-li solucions a aquest greu problema i proposar-li cinc peticions concretes per reduir el deute de les administracions. Són les següents:

- Que les administracions públiques catalanes paguin el més aviat possible el deute que tenen contret amb les entitats socials del país.
- Que el Departament d'Economia i Coneixement de la Generalitat i la resta de les administracions públiques de Catalunya estableixin una línia de pagament preferent per a les entitats socials no lucratives.
- Que el Departament d'Economia i Coneixement estableixi per via d'urgència una línia de finançament de circulat per a les entitats socials del país en concertació amb entitats financeres.
- Que, en el cas de les subvencions, les administracions públiques catalanes estableixin terminis de pagament en les bases de les convocatòries i, d'acord amb aquests terminis, admetin la imputació dels costos financers del projecte que l'entitat hagi de suportar per poder dur a terme el projecte subvencionat.
- Que totes les administracions públiques catalanes agilitzin l'emissió dels certificats de reconeixement de deute que els demanen les entitats socials a fi de poder accedir a finançament bancari.

Com ja s'entreveu en aquestes peticions, un altre dels entrebancs del finançament de les entitats del Tercer Sector Social és l'accés al crèdit bancari. En els últims temps, i degut principalment als retards en el pagament dels serveis, moltes entitats han hagut de recórrer a crèdits, de vegades avalats amb béns personals dels seus promotors, i sense que les administracions assumissin els seus costos de finançament.

De fet, però, quan el crèdit bancari era més accessible les entitats socials ja es trobaven amb barreres per disposar-ne degut a que els sistemes de valoració de riscos de les institucions financeres no estan adequats a la realitat del Tercer Sector. Per això, des de les entitats socials, històricament s'ha trobat a faltar un desenvolupament adequat de productes financers adaptats a les especificitats del Tercer Sector.

Per millorar l'accés al crèdit, a part d'acabar amb els retards de pagament que evitarien haver de recórrer a aquestes vies, caldria habilitar línies específiques de finançament per a les entitats socials a través d'organismes com l'Institut de Crédito Oficial (ICO). En un moment

com l'actual, seria de gran utilitat dissenyar una línia específica de finançament adaptant els mecanismes d'accés i els productes a les necessitats reals de les entitats socials.

D'altra banda, és important també arribar a un acord generalitzat entre les administracions i les institucions financeres perquè les entitats socials puguin optar a l'ingrés de la subvenció una vegada aquesta hagi estat concedida. Això evitaria el deute amb el Tercer Sector i a més, serien les pròpies administracions les que haurien de pagar les despeses d'interessos al ser elles mateixes les que les provoquen degut al retard del pagament.

Finalment, una altra via per la que poden optar les entitats del Tercer Sector és el suport al desenvolupament de la banca ètica. Aprofitar aquest fenomen incipient permetria ajuntar el valor afegit de les entitats socials amb el valor afegit d'aquest tipus d'organitzacions bancàries i dur a terme conjuntament iniciatives solidàries i d'interès general.

Dossiers del Tercer Sector

Podeu trobar més dossiers a:
www.tercersector.cat

Autors: Jordi Feu, Toni Codina

Fonts:

- *Propuestas para mejorar la financiación pública del Tercer Sector de Acción Social* (Plataforma de ONG de Acción Social, 2010)

- *El valor afegit del Tercer Sector en la prestació de serveis públics* (Taula del Tercer Sector; 1a edició, setembre 2009)

- *El valor afegit del Tercer Sector en la prestació de serveis públics* (Taula del Tercer Sector; 2a edició, gener 2010)

- *Propostes per a la millora dels procediments d'adjudicació de subvencions de les Administracions Públiques en l'àmbit de l'atenció a les persones* (Taula del Tercer Sector, febrer 2012)

- *L'IVA i les entitats no lucratives* (Taula del Tercer Sector, desembre 2010)

- *La reforma de l'assignació del 0,7% de l'IRPF per a fins socials* (Taula del Tercer Sector, juny 2011)